

Дистанційне навчання під час пандемії

Директорка Інституту україністики філософського факультету Пряшівського університету, віцепрезидентка академічного сенату факультету доц. Мгр. Ярміла Кредатусова, к.н. про дистанційне навчання

– Як Інституту україністики філософського факультету Пряшівського університету вдається забезпечити навчальний процес у сучасній складній ситуації?

• На ваше запитання можу відповісти дуже коротко і сказати, що так, як і в інших інститутах на філософському факультеті нашого університету в Пряшеві. Але якщо більш детально представити нашу роботу під час корони, я б поділила її за хвилями епідемії.

У першій весняній хвилі ми не були готові до дистанційної форми викладання, крім денної. Керівництво факультету відправило нас на два тижні до ізоляції, і ми всі очікували, що через два тижні будемо працювати однаково і далі так і там, де ми працювали до того часу і де зупинилися. З двох тижнів стали два місяці. Спочатку ми, викладачі, спілкувалися зі студентами електронною поштою. Наші студенти на факультеті мають власні поштові скриньки, де вони отримують центральну інформацію, а також інформацію від своїх викладачів. Ми сфотографували навчальні матеріали та надіслали їх у поштові скриньки студентів. Усі матеріали, які викладач створив у своєму комп'ютері, надсилав своїм студентам до їхніх скриньок з інструкціями щодо їхньої роботи.

Студенти відправили виконані завдання назад викладачу для перевірки. Викладачі постійно і регулярно оцінювали роботу студентів – доручені завдання, вправи, семінарські роботи, реферати, коментарі до прочитаних творів тощо. Пізніше ми отримали центральні вказівки від керівництва університету і факультету щодо того, з якими електронними ресурсами ми можемо працювати. Нам довелося навчитися користуватися всіма інструментами на основі навчальних відео, на які ми отримали посилання від керівництва. Тож ми почали використовувати нові платформи, такі як Zoom, Google Forms, як додаток до тих, які ми вже знали з власного використання, тобто до Facebook-у, Skype-у тощо.

Оскільки ми раніше використовували Power Point як платформу для створення презентацій та тем лекцій, змогли готові презентації застосувати на нових платформах в Інтернеті, тобто через екрани на комп'ютерах та ноутбуках.

Також ми зустрічалися в Інтернеті на засіданнях інститутів, колегіях декана тощо. Для нас це було нове, але нас – викладачів і вчителів – довго навчали стикатися з новими викликами та вимогами в наших школах, незалежно або і цілком без фінансової вина-

городи. Вчителі – це справді велика соціальна маса, яка зробить усе, що від неї вимагають, без зайвих слів і найкращим чином, як можуть зробити.

Під час другої хвилі, до якої вже готувалися більш технічно, ми купували відеореєстратори, ноутбуки через проекти в інститутах. У нас уже були більш точні інструкції, якими електронними ресурсами і платформами можемо користуватися в університеті і на факультеті, а це була придбана університетом ліцензована програма Microsoft 365, платформа MS Teams, до яких можуть долучитися лише викладачі та студенти нашого університету. Платформа управляється нашими технічними інженерами та адаптована до наших потреб.

Перший місяць ми працювали контактною формою дотоді, доки могли. Тепер екзамени складають студенти тестами або їх індивідуально опитують посередництвом онлайн-платформи MS Teams, тобто студент відповідає викладачеві безпосередньо на камеру або через платформу Forms, що дозволяє відправити тест в електронному вигляді студентам, які повинні його розробити та надіслати за певний час назад. Система оцінює тест за критеріями, які зробив викладач допереду і записав в системі, і викладач потім бачить результати та відповіді кожного студента.

Найбільші проблеми ми помітили у студентів першого курсу. Вони приходять до нас відносно молодими – багатьом 17 років. Вони ще не звикли самостійно оформляти справи, контролювати всю потрібну інформацію самостійно, усвідомлювати, що несуть повну відповідальність за свої вчинки і діяння. Деякі з них намагаються обійти зобов'язання, упрощувати речі, звинувачувати інших у їхніх недоліках, сперечатися з іншими, скаржитися на обставини, деколи і обманювати тощо. У вищих курсах це трапляється рідко, оскільки достатньо року навчання, щоб впізнати систему функціонування нашого факультету, університету загалом.

Проблеми виявилися також у предметах, орієнтованих на практику. Студенти вчительства практику проводять в початкових та середніх школах, що зараз неможливо. Таким чином, практика постійно відкладається, переноситься. Зараз вона перенесена на літній семестр, який також розпочинається на два тижні пізніше, ніж було заплановано спочатку, тобто аж після 20 числа лютого місяця. Студентам-перекладачам може бути простіше в тому, що вони самі організовують свою практику, готують з практики звіти, причому вони перекладають також матеріали для потреб нашого факультету та університету, тому вони проходять практику хоча б таким способом. Ми побачимо, як далі розвиватиметься ситуація з Covid-19.

Стосовно студентів з України, яких у нас в інституті понад 100, частина з них лишилася тут у наших гуртожитках, а друга подорожувала додому. Під час уповільнення твердих епідеміологічних заходів ми зустрінемося із тими, хто перебуває в гуртожитках особисто, відповідно до епідеміологічних заходів, а також будемо контактуватися з іншими та всіма через наш вебсайт, соціальні мережі та поштові скриньки. Це все можливо, але прямий соціальний контакт не замінить його

(Продовження на 2 стор.)

Наприкінці 2020 року Союз русинів-українців СР за фінансової підмоги Фонду підтримки культури національних меншин видав ноти народних пісень для акордеону під назвою «Ей, заграйте, заграйте...» (Пряшів, 108 стор., ISMN 979-0-9010024-7-0). Упорядник – музичний педагог, музикант, співак Іван Мигалич (нар. 9.8.1944 р. в Меджилабірцях).

У вступному слові він, крім іншого, пише: «Словаччина та Україна – сусідні країни, але вони дуже мало знають одна про одну. Інформація з усіх областей, включаючи музику, відсутня. Дотепер ніхто не писав і не публікував ва-

▲ Музей модерного мистецтва ім. Енді Варгола в Меджилабірцях.

Рекордна кількість відвідувачів

Пряшівський самоврядний край інформує, що значно зросла кількість відвідувачів музеїв і галерей, які знаходяться в його підпорядкуванні. В 2020 році було зафіксовано 357 тисяч відвідувачів. Йдеться про падіння показників на 188 тисяч у зв'язку з пандемією коронавірусу COVID-19. Проте зросла кількість відвідувачів в літніх місяцях 2020 року.

Наприклад, влітку кількість відвідувачів Любонянського музею – замку в Старій Любові зросла на 40% – загалом понад 200 000 людей.

«Минулорічна відвідуваність Любонянського музею – замку в Старій Любові представляє, таким чином, більше половини загальної відвідуваності всіх музеїв та галерей у підпорядкуванні Пряшівського само-

врядного краю», – сказала працівниця відділу преси ПСК Леа Гейлова.

Зростання відвідувачів спостерігалось також в Музеї модерного мистецтва в Меджилабірцях (21 500), Вигорлатсько-му музеї в Гуменному (17 000). Кількість відвідувачів зросла також в Крайовому музеї в Пряшеві і в його філіалах – в каштелях у Стропкові і Ганушівцях – понад 32 000.

Експозиції Шариського музею в Бардієві побачило понад 33 000 глядачів, майже 32 000 відвідало музей в Кежмарку і більше як 5 700 – Підатранський музей в Попрадї. Татранський музей в Попрадї відвідало 8 300 глядачів, а Шариську галерею в Пряшеві – більше як 6 600 відвідувачів.

ПСК.

Народні пісні для акордеону

ріації відомих та популярних українських, але також місцевих русинських народних пісень для цього музичного інструменту, який дуже поширений і популярний у східній Словаччині, де є велика група русинів-українців, котрі люблять і співають з різних нагод і ці народні пісні та виконують їх на різних музичних інструментах. Однак вони однаково популярні серед словаків та представників інших національностей. Тим не менше, доступні ноти для цих пісень відсутні у Словаччині. Тому, як давній викладач музики, музикант і співак, я взяв на себе завдання хоча б частково заповнити цю прогалину в галузі музики. Це перша публікація такого роду у Словаччині».

Варіаційний альбом народних пісень повинен послужити учням класів акордеону основних шкіл мистецтва як викладова література. Початки пісень написані в більш легкому, невибагливому стилі, тому їх також можуть грати учні нижчого класу та аматори.

Широка громадськість знає Івана Мигалича як засновника та члена Гуменського тріо, в якому разом з Миколою Горняком та Миколою Петра-

шовським успішно виступали на сценах Словаччини, України, Польщі, Росії, Угорщини, Сербії, Норвегії, Нідерландів, Великобританії. Як музичний педагог підготував і супроводжував багатьох співаків, які виступали на конкурсному огляді народних пісень «Маковицька струна» та на інших конкурсах і фестивалях.

-мі-

Дистанційне навчання під час пандемії

(Закінчення з 1 стор.)

повністю. Це поки лише тимчасове рішення. Усі ми віддаємо перевагу контактним формам спілкування.

– Як Вам вдається керувати інститутом україністики?

• Я думаю, що це роблять і мої колеги з інших інститутів. Акцент робиться на дотриманні всіх нормативних актів, заходів, директив, виданих керівництвом факультету та університету. Якщо ви працюєте відповідно до них, знаєте, що робити. Ніхто не скаже вам, як щось робити, але ви знаєте, що робити. Досвід і знання з цього питання є визначальними. Оскільки працюю в інституті більше ніж 23 роки, я дуже добре знаю цю роботу. Починала я зі студентки, через посаду інтерної докторантки, старшого викладача, секретаря кафедри, завідувачки кафедри до теперішньої посади доцентки та директорки інституту. Водночас сьогодні я є віцепрезидентом академічного сенату на чотирирічний період (це виборна посада, тобто представляю інтереси понад 73 викладачів нашого факультету, які дали мені

свій голос у виборах) і член Вченої Ради нашого факультету. Обов'язків багато. Робочі зустрічі проводяться особисто та в мережі Інтернету, ми до цього звикаємо.

Спілкуємось електронною поштою, телефонуємо та сидимо перед комп'ютерами та ноутбуками. Правда також, що 40% нашого виступу має бути присвячено науковій роботі, яка полягає в роботі поодиночці, із собою, зі своїми думками, перед комп'ютером, між книгами та розвідками, які потрібно прочитати. Дуже часто дослідження вставлені в Інтернеті, тобто знову читаємо з екрану. Оскільки я, мабуть, інтровертна людина, самотність не створює мені проблем. І оскільки мені подобається порядок і ясність у питаннях і стосунках, я думаю, що мені вдається керувати інститутом так, щоб ми могли вчасно і якісно виконати всі завдання та обов'язки, які маємо. І ми маємо виконати завдання, як тільки їх отримаємо, бо коли прокрастинуєте, тобто відкладаєте виконання, за кілька днів їх накопичиться стільки, що людина зможе їх зробити лише під великим психологічним тиском. І я цьо-

го не хочу. Я не люблю стрес. Він дуже шкідливий, тому я уникаю його. Колеги, з якими працюю, працюючі, прагматичні, усвідомлюють усі переваги та недоліки нашої роботи, вони врівноважені, тому між нами не виникає суттєвих непорозумінь, що також допомагає і за що дуже їм дякую. Я думаю, що робота вдосконалює нас усіх. Будь-яка діяльність вигідна людині, і якщо вона наповнює людину і людина завдяки ній зростає, вона задоволена собою, і так має бути.

Я вважаю, що нам слід залишити це земне життя як людям доброзичливішим і розумнішим, ніж якими ми на наш світ прийшли, і це дозволяють лише знання. Ми в університеті працюємо зі знаннями. Навчилися ми не скаржитися на багато речей, а цінувати те, що маємо. І так ми працюємо, і це нас наповнює. Однак правда, що працюємо багато. Особисто я відпочиваю лише у вихідні дні, і мені це доводиться робити через стан мого здоров'я, інакше я б не змогла подати такі результати, які від мене вимагаються. Доба така.

Редакція дякує за розмову.

Перепис населення 2021 року в запитаннях і відповідях

Якими будуть питання щодо національності та рідної мови?

Будуть три запитання, щоб з'ясувати національність та рідну мову населення. Питання щодо визначення національності буде таким: «Якою є ваша національність?» Населення зможе вибрати варіант: словацька, угорська, ромська, русинська, чеська, українська, німецька, моравська, польська, російська, в'єтнамська, болгарська, хорватська, сербська, єврейська, румунська, албанська, австрійська, грецька, сілезька, інша – причому буде мати можливість внести обрану національність. Крім того, мешканець відповідь на запитання «Ви також заявляєте іншу національність?», причому він зможе навести іншу обрану національність. Мешканець також відповідь на питання «Якою є ваша рідна мова?» І зможе вибрати: словацьку, угорську, ромську, русинську, чеську, українську, німецьку, польську,

російську, в'єтнамську, англійську, хорватську, сербську, італійську, ідиш чи іврит, арабську, французьку, румунську, албанську, іспанську, іншу, причому він зможе навести обрану рідну мову.

На що слід звернути увагу мешканцям у цих питаннях?

Дуже часто люди плутають громадянство або державну приналежність та національність, і тому необхідно усвідомлювати відмінності між цими поняттями. Громадяни також повинні бути обережними щодо дезінформаційних кампаній та «підступів» у соціальних мережах, які хочуть викликати занепокоєння щодо надання інформації про громадян. Потрібно бути обережним і перевіряти інформацію. Усі персональні дані, зібрані переписом, захищені відповідно до Закону про захист персональних даних.

Джерело:

Úrad vlády Slovenskej republiky
Spĺnomocnenec vlády SR pre
národnostné menšiny.

РУСИНИ-УКРАЇНЦІ СЛОВАЧЧИНИ У ДЗЕРКАЛІ СТАТИСТИКИ (7)

Парадоксальним був той факт, що «офіційною мовою» Української Народної Ради Пряшівщини була не українська, а російська. Переважно російськомовним був і її друкований орган – тижневик «Пряшевщина». УНРП ініціювала створення середніх шкіл з російською мовою навчання, у тому числі Державної російської гімназії в Гумennom. Усі російськомовні школи (у більшості яких навчання велося штучним «язичієм», бо вчителі російської літературною мовою не завжди володіли) підлягали Реферату українських шкіл (РУШ) Відомства (Poverenictva) освіти в Братиславі, яке мало свої відділення в кожному окрузі з русько-українським населенням. У національному питанні головні представники УНРП, по суті, стояли на позиції царської влади в Росії. Формально вони визнавали існування української нації, мови, культури, але русинів Східної Словаччини вважали частиною російського народу. Це був один з багатьох парадоксів тієї доби. До певної міри це відображало ситуацію у східних областях Радянської України, де переважали російськомовні школи, зокрема середні та вищі¹³.

У 1947 році понад 12 000 найсвідоміших русинів-українців Словаччини під впливом потужної радянської агітації добровільно прийняли (оптували) радянське громадянство і були переселені до України – у Рівненську та Волинську області, на місця чехів, переселених до своєї батьківщини. Русини-українці були переселені зі Словаччини із нерухомим майном – худобою, збіжжям, одягом. На нових місцях їх чекала надзвичайно складна економічна, політична й національна ситуація. Значну частину їхнього майна розграбували ще по дорозі (у Західній Україні тоді лютував голод), будинки чехів, що для них призначалися, уже зайняли адміністративні працівники зі сходу та переселенці з Польщі. У тих поселеннях значний вплив мала Українська повстанська армія (бандерівці), політика якої не стикувалася з поглядами «оптантів» зі Словаччини. Замість обіцяної приватної власності на землю їх загнали в колгоспи, а будь-які контакти з батьківщиною (навіть листування) радянські органи заборонили чи

обмежили до мінімуму. «Оптанти» протестували проти невиконання обіцянок, хотіли негайно повернутися додому, але вороття назад не було, бо під час перетину державного кордону всі вони автоматично отримали («оптували») радянське громадянство, тому були підпорядковані радянським законам, а точніше – беззаконню. На території України русини зі Словаччини відчайдушно наголошували на тому, що вони є словаками, бо це був єдиний можливий спосіб повернутися назад. «Ми не українці, а словаки, наша батьківщина – Словаччина, тому ми хочемо туди повернутися», – наголошували «оптанти» в численних петиціях та зверненнях до найвищих радянських органів, аргументуючи свою позицію. Більшість з них та їхні нащадки у 60-х роках ХХ ст. повернулися до рідних країв зі словацькою національністю в паспортах. Їхні розповіді про митарства, пережиті в Радянській Україні, мали негативний вплив на розвиток «українського національного питання» у Словаччині. Люди побоювалися, що коли під час перепису населення запишуть себе українцями, то їх депортуватимуть в Україну. Щоб залишитися на рідних землях, записували себе словаками, ототожнюючи, таким чином, національність з державним громадянством.

Окрім міграцій до Радянського Союзу, у руських поселеннях Східної Словаччини спостерігався значний відтік у межах внутрішньої міграції. У 1945 – 1950-х роках до чеського пограниччя переселилося близько 20 000 русинів-українців. І там зі страху, щоб їх не вивезли в СРСР або не запідозрили у співпраці з бандерівцями, майже всі записали себе словаками. У подальшому тисячі переїхали до промислових центрів Чехії та Словаччини в рамках організованого вербування робочої сили. Малі русько-українські села поступово вироджувалися. Усе це призводило до того, що під час офіційного перепису населення в 1950 році до української і російської національностей записалася тільки 48 231 особа, що було на

42 848 осіб менше, ніж під час офіційного перепису населення 1930 року (у 1940 році перепис не проводився).

У 1952 році УНРП була офіційно скасована, а на її місці утворився Культурний союз українських трудящих (КСУТ) з надто обмеженим рівнем повноважень, зорієнтованих тільки на питання культури. Була розформована молодіжна організація Союз молоді Карпат, а її члени автоматично були передані до Чехословацького союзу молоді. З ліквідацією греко-католицької церкви в 1950 році закрилися всі релігійні організації і їхні друковані видання. Після інсценування владою так званого «Собору греко-католицької церкви в Пряшеві» (28.04.1950) греко-католиків адміністративно перевели в лоно Православної церкви, а всі греко-католицькі церковні будівлі, у тому числі й храми, стали власністю Православної церкви Чехословащини. Частина віруючих, які не погодилися з православ'ям, перейшла до римо-католицької релігії. Представники духовенства, які відмовилися підписувати перехід до православ'я, у тому числі й єпископи Павло Гойдич і Василь Голко, були заарештовані й засуджені на великі строки ув'язнення. Багатьох «неслухняних» священників теж заарештували за сфабриковані «злочинні дії», а всі інші повинні були з родинами покинути територію Словаччини й переселитися до Чехії, де їх примушували виконувати чорну фізичну роботу.

Водночас у Словаччині всі російськомовні школи різних ступенів (їх кількість до 1950 року сягала майже 300) були адміністративно змінені на українські. Учителі, які не погоджувалися з «українізацією» і політикою комуністичної партії, теж повинні були полишити викладання й перейти «на виробництво», тобто стати чорноробами. На їхні місця приходили випускники короткострокових курсів, які підтримували політику комуністичної партії.

Основна частина населення не розуміла радикальних змін у своєму приватному й громадському житті і

під час офіційного перепису населення переважна більшість людей «руської» національності записувалася словаками. Головним мотивом такого рішення був страх виселення до України або на чеські прикордонні території – на місця вигнаних німців. Люди боялися записуватися українцями, бо остерігалися, що їх спіткає доля польських лемків, які жили з ними в безпосередньому сусідстві – з другого боку державного кордону. У 1945 – 1946 роках більшість з них нібито «добровільно» була депортована до Радянського Союзу.

Кілька тисяч лемків Польщі, щоб уникнути депортації в Радянський Союз, улітку та восени 1945 року переховувалися в лісах Північно-Східної Словаччини. За наказом радянських органів Чехословацьке військо їх виловлювало і масово повертало в Польщу, де на них чекали жорстокі розправи, а врешті-решт ув'язнення в концентраційному таборі Явожно та депортація в Радянський Союз без якого-небудь майна¹⁴.

Лемки, які відмовлялися від перспективи радянського громадянства й залишилися вдома, у 1947 році в рамках операції «Вісла» були насильно депортовані зі своїх лемківських сіл у Карпатських горах на колишні німецькі території Західної Польщі тільки тому, що під час перепису населення записували себе українцями, русинами або росіянами. Той, хто в паспорті мав записану польську національність або ж мав чоловіка чи дружину польської національності, міг залишитися на попередньому місці проживання.

Важливу роль тут відіграв і наступ влади проти Української повстанської армії, підрозділи якої проникали на територію Чехословащини з так званими «пропагандистськими рейдами» або ж зі спробами добратися через територію Словаччини на захід. У радянській та чехословацькій пресі українських повстанців зображували як бандитів, терористів, фашистів і представників найгірших асоціальних верств. На території Словаччини їм

приписували мерзотності і звірства, яких насправді вони ніколи не чинили, наприклад, брутальне вбивство одинадцятьох євреїв в українському селі Ковбасові 6 грудня 1945 року¹⁵.

Микола МУШИНКА,
Олександр МУШИНКА.

¹³ Аргументація керівників УНРП та РУШ була приблизно такою: «Якщо в Українській Радянській Соціалістичній Республіці більшість населення спілкується російською мовою, і там переважають російськомовні школи (у чому наочно переконалися воїни Чехословацького армійського корпусу, переважно закарпатські та пряшівські русини-українці, що з боями пройшли майже цілою Україною), то, керуючись гаслом «Радянський Союз – наш зразок», нашим обов'язком є слідувати їх прикладу і в національній політиці».

¹⁴ Šmigel M. Lemkowiec uciełenci na Slovensku (1945–1946) // Lemkowie, Bojkowie, Rusini. Legnica – Zielona Góra, 2006. – S. 313–328.

¹⁵ У дійсності цей брутальний злочин – убивство дев'яťох євреїв та їхніх жінок (з яких деякі пережили страхоття Освенцима), що зібралися на нараді, аби обговорити питання повернення їм майна «аризованого» в 1939–1944 роках, був здійснений «псевдобандерівцями» за сценарієм радянських та польських військових органів з метою викликати в населення ненависть до воїнів УПА. Цієї мети було досягнуто повною мірою. Після широкого розголосу цього масового вбивства невинних людей у засобах масової інформації населення зненавиділо бандерівців і здебільшого співпрацювало з органами влади при їх ліквідації (Šmigel M. Banderovci na Slovensku (1945–1947). – Banská Bystrica, 2007. – S. 107–126). Українська повстанська армія, однак, з моменту свого створення (1943 року) боролася за незалежну Україну, тобто за державний устрій, що стало дійсністю в 1991 році. Сьогодні в багатьох містах України «бандерівцям» ставлять пам'ятники, а самому Степанові Бандері (у 1941–1944 роках був в'язнем гестапо в нацистському таборі Саксенгаузен; у 1959 році був убитий у Парижі агентом КДБ Б. Сташинським) 2010 року було присвоєно звання Героя України, посмертно. Цілком зрозуміло, що такі дії не лише в Україні, але й за її межами ще й досі викликають різні погляди на С. Бандеру – від підтримки, через об'єктивне оцінювання, аж до повного заперечення та критики. Значна частина словацької пропаганди під впливом радянської (нині – російської) комуністичної пропаганди вважала УПА «терористичною фашистською бандою», а С. Бандеру – «гітлерівцем».

Основна школа з дитячим садочком в Орябині борються з пандемією коронавірусу

Як і інші школи Словаччини, і наша школа переживає процес різноманітних змін, вказівок та постанов, які визначають шлях, як нам вийти з сучасної пандемічної ситуації.

Однак, треба сказати, що ми відважно йшли від початку 2020/2021 навчального року. Учні першого ступеня ходили до школи безперервно до 18 грудня 2020 р., поки не розпочалися Різдвяні канікули, а учні другого ступеня – до 26 жовтня 2020 р. У порівнянні з попередніми роками, у нас значно нижча захворюваність, виправдав себе ранковий фільтр (вимірювання температури тіла, дезінфекція рук, спостереження за симптомами респіраторних захворювань), нам вдалося обмежити доступ до школи учнів, які хворіють.

Дотримуючись гігієнічних та епідеміологічних мір, у грудні нам все ж таки вдалося реалізувати різдвяну програму з учнями першого ступеня «Вінчуємо вам...» – монтаж колядок, щедрівок і віншівок. Усі залучені учні та вчителі були у народному вбранні – кроях. Ми підготували відеозапис, який транслювали у фейсбучному профілі села Орябини 24 грудня

2020 р. Хоч би такою формою ми принесли людям різдвяну атмосферу в їх будинки, що вони оцінили дуже позитивно.

Хоча ми очікували повернення до школи у січні, цього не сталося, і ми продовжуємо дистанційне навчання учнів 1-го та 2-го ступенів. Це складніше, особливо для молодших школярів, зокрема першокласників, які ще не знали цієї форми навчання. За допомогою онлайн-уроків учителі щодня примовляються до учнів, пояснюють їм учбовий матеріал, надсилають робочі аркуші та обговорюють з учнями поточні справи. Учням смутно за колективом, однокласниками, бракує їм соціальний контакт. Учням, які не мають електронного зв'язку вдома, асистенти – помічники вчителя носять додому робочі аркуші, навчальні матеріали та через кілька днів збирають їх для оцінки.

Це складний період, але ми віримо, що з часом ситуація покращиться, і ми всі знову зустрінемось у школі, щоб викладати на денній формі.

Д-р Жанетта ШТЕФАНИК,
директорка школи,
Орябина.

Зацікавлення Україною

Австрійський письменник, журналіст, перекладач Мартін Поллак (на фото) вже довгий час знайомиться з проблематикою Центральної та Східної Європи. До його найвідоміших книг належать:

«Смерть у бункері. Історія мого батька», «Отруєні пейзажі», «Цісар Америки. Велика втеча з Галичини», «До Галичини». Всі згадані книги були видані й в Україні.

Про творчий доробок і подано уривок з публікації Мартіна Поллака «Цісар Америки. Велика втеча з Галичини» було сказано також у журналі «Дукля» (№ 6, 2017 р.), де йшлося про переселенський рух в Америку на рубежі XIX-XX століть.

Нещодавно у словацькому видавництві «Абсинт» появилась книга Мартіна Поллака під назвою «**Halič. Putovanie po stratenom svete**». До речі, в Україні цей твір вийшов під назвою «До Галичини».

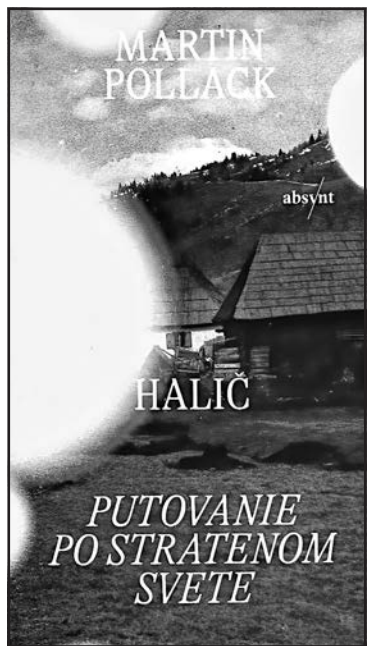
Автором словацького перекладу є словацький письменник Міхал Гворецький, якого знають і в Україні, бо ж у 2018 році у київському видавництві «Знання» вийшов його роман «Троль» у перекладі Галини Малик.

Книга, яка щойно вийшла у видавництві «Абсинт» – один з кращих доробків Мартіна Поллака. Це подорож в історію, яка спирається на літературні джерела, старі газети, історичні фотографії. Автор опирався передусім на німецькомовних авторів, спогади німців, австрійців, які проживали чи відвідували Галичину.

Зовнішні умови подорожі і відображення міст та їх мешканців відповідають періоду навколо 1900-го року. Книга Мартіна Поллака веде нас уявними дорогами Галичини і Буковини. Разом з автором спостерігаємо не лише за більшими містами, але і провінційними містечками, навіть селами і найвіддаленішими закутками цього краю. Тут зображено місцевості, які знайомі і нашим читачам («Десять через сімдесят кілометрів поїзд приїжджав у повітове містечко Тарнув на правому березі річки Бяли – резиденцію римо-католицького єпископа й залізничний вузол, звідки на південь вела Тарнувсько-Лелюхівська державна залізниця – через гірську частину річки Попрад в Угорщину... У Тарнув не було чого їхати»).

Книжка своїм стилем розповіді цікава і легка до прочитання. Дозволяє відчувати справжній дух епохи й отримати об'єктивне уявлення про життя українців Галичини на рубежі XIX-XX століть.

(ія)

Під час несприятливої епідеміологічної ситуації в Основній школі з дитсадком в Ублі Снинського округу ми намагаємось забезпечувати навчально-виховні завдання у згоді з розпорядженнями Уряду СР.

Діяльність школи і дитсадка ми забезпечуємо у згоді з актуальними рішеннями і розпорядженнями міністра шкільництва СР. З початку 2020/2021 навчального року дотримуємось дуже суворих мір. Зміст та форму всіх занять ми обрали так, щоб забезпечити гігієнічні та епідеміологічні засади. Всі простори школи регулярно ретельно дезінфікуємо. Чужим особам не дозволено заходити до школи. Учням, які приходили до школи, доводилося щодня проходити через ранковий фільтр – вимірювати температуру біля входу до школи та дезінфікувати руки. Учні та працівники школи, які не були в школі більше трьох днів, могли входити до школи лише з свіжою посвідкою, що особа не заражена.

Учні та весь персонал школи постійно мали захисну маску, яку вони могли зняти лише під час споживання їжі. Педагогічний колектив школи, відповідно до чинного положення, забезпечував відстань між учнями, а також учнями і вчителями під час викладання та на перервах.

Навчально-виховний процес у вересні та жовтні 2020 року проходив у відносно незмінному вигляді. Ми відчували значні обмеження лише на фізкультурних заняттях, де ми не могли користуватися фізкультурним залом, і на музичних заняттях, де ми не

Пандемія коронавірусу не зломилла навчально-виховну роботу в школі

могли співати. Через несприятливий розвиток пандемічної ситуації з 2 листопада 2020 року учні 2-го ступеня повинні були перейти на дистанційне навчання, тоді як учні 1-го ступеня продовжували відвідувати школу особисто. Одночасно ми сформували невелику групу (5 учнів та 1 вчитель) для учнів 2 ступеня, які є соціально незахищеними верствами населення та не мали можливості вчитися онлайн, то вони відвідували школу двічі на тиждень і працювали за допомогою вчителя. З 11.1.2021 р. навчально-виховний процес відбувається лише у дистанційній формі. Вчителі викладають вдома у формі «домашнього кабінету» – «home office». Учні 1-го та 2-го ступенів навчаються у формі онлайн-уроків за змінним графіком. Для викладання онлайн ми в основному використовуємо програму масштабування, сторінку edupage, портал Без крейди, але ми також спілкуємось за допомогою програми messenger, де окремі вчителі створили групи для своїх класів та предмети для спрощеного спілкування з учнями та їх батьками.

Незважаючи на те, що ситуація складна, вчителям довелося швидко з нею впоратися і знайти ефективний спосіб реалізації дистанційного навчання. Більшість учнів активно залучаються до

онлайн навчання, де вчителі прагнуть зробити викладений матеріал якомога доступнішим. Потім вони дають завдання учням, а вони відправляють їм відповіді після того, як вони були відпрацьовані. Іноді важко забезпечити таку форму навчання, оскільки підключення до Інтернету не вдається, учні не мають достатньо даних, трапляються перебої в електромережі, діти підключаються пізно на годину або їх турбують члени родини. Незважаючи на складні умови, ми всі намагаємось врегулювати поточну ситуацію, щоб після відміни антипандемічних мір ми всі могли знову зустрітись в школі та успішно продовжувати навчання учнів, займатися працею за інтересом та позашкільною діяльністю.

Я хотіла б подякувати батькам наших учнів за підтримку та допомогу у виконанні домашніх завдань для їхніх дітей. Також хочу подякувати учням та їх учителям за підхід до дистанційного навчання та побажати всім міцного здоров'я.

Від імені всього колективу нашої школи бажаю редакції міцного здоров'я, щасливого та успішного 2021 року.

Мгр. Марія КАРАТНИКОВА,
директорка ОШ та Дитсадка,
Убля.

ПОЧЕСНА ГРАМОТА – ШАНА ССП МИХАЙЛУ РОМАНОВІ

Літературознавця і письменника Михайла Романа нагородила Спілка словацьких письменників грамотою «Почесна шана ССП» («Čestná pocta SSS») з нагоди його минулорічного круглого життєвого ювілею та за його особливі заслуги у підготовці і перекладах української поезії для антології класиків національних літератур подунайських держав – «Великий Пан Дунай» (розділ українські класики про Дунай), яку видала Спілка словацьких письменників 2019 року.

Михайло Роман (нар. 1.11.1930 в селі Кобильниці Свидницького округу) після закінчення Руської учительської академії (1946-1950) продовжив навчання на Педагогічному факультеті СУ в Пряшеві (1952-1953) та на Філологічному факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1953-1958). Працював асистентом Філологічного факультету ВПШ в Пряшеві (1958-1959), пізніше, після реорганізації вузів, з 1959 року вже на Філософському факультеті Університету ім. П. Й. Шафарика. 1972 року став доцентом історії української літератури, пізніше професором української літератури (1980). Був завідувачем кафедри української мови і літератури Філософського факультету Університету ім. П. Й. Шафарика (1982-1990). Працював також завідувачем відділу українистики Філологічного факультету Університету ім. М. Бела в Банській Бистриці (1997-2004).

Досліджував і публікував праці з історії і теорії української, російської і словацької літератур, як, наприклад, «Советская литература в Словакии» (1964), «Slovenské preklady ruskej sovietskej literatúry v 1920-1940 rokoch» (1970), «З історії словацько-українських літературних зв'язків» (1971).

Літературну творчість українських письменників Словаччини оцінив у монографічних роботах «Федір Лазорик. Життя і творчість» (1974), «Життя і творчість Федора Іванчова» (1976) та інших публікаціях. Дальші його монографії: «Шляхи літератури українців Чехословаччини після 1945 року» (1979), «Література і час» (1986). Він же автор ще таких праць: «Розділи із літературної критики» (1983), «Літературні портрети українських письменників Чехословаччини» (1990), «Реалії України: учбові тексти» (2002), «Україна: історія і сучасність» (2003), «Роздуми про літературний романтизм» (2005), разом з С. Макарою написали словацькою мовою «Словник українських письменників Словаччини» (2010). Крім того, М. Роман написав ще такі монографічні роботи: «Шляхи до пізнання творчості Сергія Макари» (2014), «Поезія Сергія Макари в контексті» (2015), «Художній світ Сергія Макари» (2019), «Українська література Словаччини очима рецензента» (2016). Він є також автором підручників для середніх шкіл та вищих учбових закладів з української літератури: «Українська література для 4 класу гімназій і середніх фахових шкіл з українською мовою навчання» (1987, 1991), «Укра-

їнська література 11-18 ст.» (1998), «Українська література 19 ст.» (1999), «Історія і культура України» (1999). Особливе місце в його доробку займає публікація «Кобильниці», яка розповідає про його рідне село.

М. Роман перекладає фахову і художню літературу з української мови на словацьку («Ukrajinský literárny romantizmus: dobovú a naddobovú» (2005), із словацької на українську мову (п'єси Я. Соловйча «Петро і Павло» та «Занадто відважний проект» та інші твори).

Професор М. Роман постійний співпрацівник газети «Literárny týždenník». Використовуємо нагоду і вітаємо його від імені редакції газети з визначним життєвим ювілеєм.

За матеріалами: Міхал (Михайло) Роман. In. Augustín Matčovič a kol. Slovník slovenských spisovateľov 20.storočia. 2. doplnené, opravené a rozšírené vydanie. – Bratislava-Martin: LIC a SNK, 2008, s. 407.

Literárny týždenník, 2021, č. 1.

«...Я ЗАВЖДИ ЗАЛИШАЛАСЯ УКРАЇНКОЮ»

Віра Вовк (Селянська) – доктор німецької літератури в Університеті Ріо-де-Жанейро Бразилії, видатна українська письменниця, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, автор понад 80 книг, перекладач.

Вона народилася 2 січня 1926 року у Бориславі. Дитинство майбутньої письменниці пройшло в Кутах, де працював лікарем її батько Остап Селянський, і в Тюдеві, де священником був її дідусь.

У Кутах з 1935 до 1938 року Віра навчалася у місцевій польській школі. Української тоді в містечку не було. 1939 року дівчинка вступила до Львівської гімназії «Рідної Школи» Українського Педагогічного Товариства. Жила в родині професора Івана Раковського, який ретельно перевіряв, як вона виконує домашні завдання, і слідкував за тим, що Віра читає, бо «в захваті молодості, – говорить письменниця, – я захилялась читанням всього, що попадало мені під руки».

Навчання велось на високому рівні. Віра Вовк із вдячністю згадує викладачів Кострубу, Мельника, Микитея, Ваврика, які блискуче володіли матеріалом, цікаво подавали його гімназистам.

Те, що з дитинства Віру оточували діти з польських, єврейських, вірменських сімей, виношувало в ній почуття толерантності до етнічних особливостей кожного народу, а разом з тим – підкріплювало любов до свого, рідного, українського, що як найбільше святоїно пронесе вона у своєму серці через випробування, відстані і роки.

Життя у Львові було наповнене спілкуванням з видатними людьми: родиню Туркеничів – музикантів і співаків Львівської опери, художницею Ярославом Музиною, мистецькою сім'єю Лісовських. Віра часто гостювала в митрополичих палатах, адже митрополит Андрей Шептицький був її хресним батьком; заходила помолитися в собор св. Юра, розмовляла з братом митрополита.

«За вікном у Юрському саді блимають усмішки черешень у рясній зелені, а отець Климентій Шептицький, брат митрополита Андрея, водить мене по мистецькій галереї й пояснює рисунки Рафаеля до Божественної комедії», – спливає в пам'яті Віри ще один образок.

Закінчившись шкільний 1939-ий рік. Віра склала речі у валізу й була дуже щаслива: її подруга Золя Лісовська поїде з нею до Кут і Тюдева. Тоді ж приїхав у Кути до Селянських названий син Слави Музики Левко Степанович – студент медицини, який тут готувався до семестрових іспитів.

Але дитинство раптово обривається: війна!.. Віра Вовк розповідає: «Приїхала тітка Стефа забрати Зою, бо моя сім'я збирається до вирію, але ми обі не можемо розлучитися і так ревно плачемо, що бідній тітці не залишається ніщо інше, як віддати Зою під протекторат моїх батьків».

Замерзлим, засніженими дорогами потяг повів їх на Захід. Віра непомітно від дорослих забрала із собою альбом зі світлинами, хоч за це їх могли затримати на кордоні. (Так вдалося зберегти сімейний фотоархів).

Сім'я Селянських зупинилася в Дрездені. Тут батько, а він був хірургом, доктором медицини, працював у Патологічному інституті Фрідріхштатта, опісля в хірургічному відділенні лікарні Герхарда Вагнера.

До їхньої домівки часто приходили українці, вивезені на примусову працю в Німеччину. Остап Селянський допомагав їм, чим міг, опікувався їхніми дітьми.

Віра з 1941 до 1945 навчалася в німецькій дівочій гімназії ім. Клари Шуманн, де й здобула атестат зрілості.

Під час нальоту на Дрезден англо-американської авіації у лютому 1945 року прямо за операційним

столом загинув батько. Сім'я залишилася без годувальника: «Хотілося б стерти з пам'яті оту страшну ніч з 12 на 13 лютого 1945 року, коли перестав існувати наш Дрезден. Я щойно скінчила 19 літ...»

Віра з мамою поїхала до Тюбінгена, сподіваючись вступити до університету. Надії на те, що стане студенткою, були мінімальні: в першу чергу на навчання приймали солдатів, котрі поверталися з фронту і мали за плечима кілька університетських семестрів. Ще одна умова – наявність у студентів житла.

Прагнення Віри підтримував їх добрий знайомий патер Вульф. Він пообіцяв усіляко допомогти осиротілій сім'ї, і коли через тиждень Віра з матір'ю навідалися до нього, він сказав дівчині:

– Ви маєте дуже ревного ангела-хоронителя! Знаєте, де я вам знайшов кімнату? В домі ректора університету!

Охочих стати студентами було чимало. Прийшлося здавати вступні іспити. Віра блискуче їх склала і навіть отримала єдину стипендію. Однак, згадує вона, на другий день після її перемоги прийшла інфляція, і на отримані гроші вона змогла тільки на пару черевиків...

Ректор, професор Теодор Штайнбюхель, уважно ставився до юної студентки, був задоволений її успіхами. В університеті Віра студіювала германістику, слов'янознавство, музику. Роки навчання були сповнені злигоднів, голоду й холоду, однак згадуються Вірою Вовк як найкраща, найромантичніша пора юності. Їй подобалися лекції і семінари, з приємністю згадується участь у студентському співочому колективі, професійному хорі Ахенбаха, виконання творів Баха, Моцарта, поїздки з концертами по південній Німеччині.

У Віри склалося гарне коло друзів, серед яких племінниця письменника Томаса Манна – Франціска, дочка університетського професора в Ростоку, Берліні, Тюбінгені – Армгарт Тренделенбург, з якою потоваришувала на все життя. Дружила з родичами поета Фрідріха Шіллера.

Якось, коли професор Шнайдер запросив п. Віру відсвяткувати з його родиню Свят-Вечір, в його домі присутній був ще один шведський професор. Неймовірно враження на запрошених справила святкова ялинка: вона мала тільки сині і золоті прикраси, геральдичні барви Швеції й України. Це були радісні й водночас печальні переживання споминів про рідну землю, любов до якої гріла її серце.

Німеччина залишила глибокий слід у долі письменниці: тут вона здобула освіту, розпочала наукову

діяльність, утвердилася в сутності самовизначення.

Однак Німеччина не стала другою вітчизною для письменниці, хоча аж до 1996 року вона мала німецьке громадянство і лише з 1996-го набула бразильського.

Несподівано помер професор Штайнбюхель, що допоміг їм з матір'ю у найскрутніший час життя. Зразу ж після його смерті мати і Віра зважилися емігрувати до Бразилії. Екзотична бразильська земля вразила і зачарувала чутливу до краси дівчину. Незвичайні краєвиди, південна рослинність, інший ніж у Європі клімат... Доля закинула її так далеко від України, що образ батьківщини лише мрів у її серці та хіба що впливав у снах. Однак навіть у тому чужоземному середовищі Віра Вовк проглядає риси, що ріднять його з Україною. «Туга на чужині, туга за рідним серцем, туга, може, зі самого почуття краси – такі мотиви повторюються в бразильській народній поезії, мелодії якої часом схожі на наші народні пісні у мінорній тонації», – пише Віра Вовк у своїй есеї «Під сузір'ям Хреста».

Тут, у Бразилії, в Університеті Санта Урсулі (Ріо-де-Жанейро) студіює дидактику англійської мови (1954, старогрецьку мову і літературу (1958 – 1959).

У 1956 – 1957 р., повернувшись у

Німеччину, в Мюнхені вивчає порівняльне літературознавство, над цим же курсом працює в 1965 році в Університеті Колумбія в Нью-Йорку (США).

Після захисту наукової роботи здобула звання доктора німецької літератури (1952), є професором Університетів Санта Урсулі (Ріо-де-Жанейро), святого Климентія (Рим, Італія), філологічного факультету Кабо Фріо (Бразилія), Державного університету Ріо-де-Жанейро.

Як науковець і письменниця Віра Вовк брала участь у різноманітних міжнародних зібраннях, зокрема у XXXII і XXXIII Міжнародних з'їздах ПЕН-клубу в Осло (Норвегія) і Бледі (Югославія) відповідно у 1964 і 1965 роках; симпозиуми сучасної української літератури (Оттавський університет, Канада, 1985), Конгресі німецької мови і літератури (Гавана, Куба, 1990).

Віра Вовк – надзвичайно продуктивна як учений-літературознавець і письменниця. Бібліографія її творів просто вражає своєю масштабністю, різножанровістю та викладенням різними мовами.

Обширною є її художня творчість – поезія, проза, драматургія, переклади світової класики українською мовою. Важливою стороною діяльності Віри Вовк є переклад української літератури мовами світу, зокрема португальською. Вона популяризувала твори Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Василя Стефаника, Михайла Коцюбинського, Марка Вовчка, поетів Нью-

Йоркської групи, Валерія Шевчука, Василя Симоненка, Василя Стуса, Дмитра Павличка та інших українських авторів.

За свою подвижницьку працю Віра Вовк удостоєна багатьох премій. Вона чотири рази (1957, 1982, 1985, 1989) стала лауреатом премії ім. І. Франка в Чикаго, а 1990-го року – Києві, 2000-го року їй присуджена премія «Благовість», 2008-го року Україна пошанувала видатну письменницю Національною премією ім. Т. Шевченка.

Зустріч з цією людиною – незабутнє свято душі. Не буду говорити про ерудицію, незглібимість фахових знань – вони очевидні й переконливі. Скажу про інше – сердечність, простоту, мудре світло її очей і дивовижну лагідність, яка струментить з кожної рисочки обличчя, кожного слова цієї незвичайної жінки, яка, пройшовши нелегкими дорогами долі, зробила щасливим своє життя і вчить цього нас. «Я роздала своє серце по шматочках тим, кому був потрібний образ матері, сестри, подруги. Той, перед ким доведеться стати колись вічна-віч і дати звіт про своє життя, вирішити, яка його вага», – каже Віра Вовк.

Це, звісно, так.

Ми ж сподіваємося від Бога ще багато літ і зим для пані Віри – для поезії, для мистецтва, для творення національного культурного простору в Україні і за її межами.

Аделя ГРИГОРУК, м. Косів.

Жив ідеєю приєднання Лемківщини до Чехословаччини

Минає 140 років з дня народження Олександра Волошиновича

Широкий громадськості мало відома постать юриста, громадського діяча Олександра Волошиновича (нар. 2.2.1881 р., с. Липовець Кроснянського повіту (Польща) – помер 10.2.1971 р., Братислава). У новітню історію Лемківщини вписався тим, що він, як і його однодумці, виступав за приєднання Лемківщини до новоствореної Чехословацької Республіки.

Його батько о. проф. Микола Волошинович вивчав у Віденському університеті хімію і філософію, працював професором Львівського університету. З огляду на стан здоров'я, перейшов на душпастирську службу у с. Липовець (помер 1913 р.).

Початкову освіту Олександр Волошинович здобув у рідному селі, сім класів гімназії закінчив в Самборі, восьмий – у Сяноці (1901). У 1911 р. закінчив юридичний факультет Львівського університету, студентом працював у студентській організації «Друг», яку очолював адвокат Дудкевич. Був однодумцем Адольфа Добрянського (1817 – 1901), який походив з недалекого Чертіжного на Лабірщині і мав там маєток.

Під час Першої світової війни був вивезений до Талергофа, де перебував з лемківським кооперативним діячем Михайлом Вацлавським. Згодом обидва були мобілізовані до австрійської армії, але на фронт не потрапили.

Після війни (1918) у Сяноці, куди повернувся Олександр Волошинович, була створена Руска Народна Рада, яка боролася за приєднання Лемківщини до Чехословацької Республіки.

23 січня 1919 року делегація галицьких лемків у складі Андрія Гагатка, Олександра Во-

▲ Первісне погруддя Адольфа Добрянського в Михалівцях (автор Олена Мандич-Шіналі, відкриття відбулось 28.11.1928 р.). 15.10.1995 р. пам'ятник було зруйновано. 28.12.2000 р. погруддя було знову відновлено за сприяння Міського уряду в Михалівцях і Матиці словацької.

лошиновича із Сянока та Мирослава Грабця з Лупкова відвідали командира чехословацького війська в Кошицях полковника Шебла і передали йому прохання приєднати галицьку Лемківщину (територію між ріками Сянок та Попрад із залізницею Сандель-Сянок) до Чехословаччини.

За це польський суд у Кракові засудив їх «контумачійно до смертної кари». Задум Руської Народної Ради здійснений не був, бо у Парижі на мирній конференції (1919) «чеські політики за Богумін, Тешін і Карвіну відмовилися від претензії на Лемківщину». Члени делегації Руської Народної Ради, як і багато інших прихильників приєднання Лемківщини до ЧСР, змушені були залишити Польщу і «влились у новий чехо-словацький державно-адміністративний апарат».

Олександр Волошинович з 1. 3. 1919 р. працював на жупанаті у Требішові, згодом начальником Требішівського,

пізніше Михалівецького округу. На його пропозицію жупан Мілотін Кришко запросив Михайла Вацлавського на посаду шкільного інспектора. Андрій Гагатко став директором гімназії в Ужгороді, а Мирослав Грабець став журналістом у Празі. На пропозицію Волошиновича і зі згодою кошицького жупана Юрая Славика до 10-річчя ЧСР у Михалівцях було споруджено пам'ятник Адольфові Добрянському як «найбільшому слов'янинові».

У 1919 р. приїжджала до нього сестра Ольга з 10-річним сином Богданом-Ігорем Антоничем, який вже тоді, за словами Олександра Волошиновича, був «українцем-народовцем».

–мІ–
Літ.: Енциклопедичний словник Лемківщини (Львів, 2013); І. Мацінський. Іще одна сторінка із Меджилабірецької долини; Народний календар 1986. Пришів.

Виголошене Урядом СР масове (celoplošné) тестування людей на коронавірус є під щільним прицілом громадськості. Про хід тестування як в містах, так і в селах досить регулярно інформувало радіослухачів *Rádio Slovensko*.

Про них будуть говорити архіви

Треба зауважити, що поряд з великими за кількістю жителів селами були згадані щодо кількості жителів і малі села.

Серед таких радіо наведено села **Шарбів, Медведже і Прикру**. Редакторів, зрозуміло, інтерсував не етнічний характер цих сіл, на який вказують приложені відбитки печаток, не соціальне положення мешканців цих сіл, але акцентоване на той час питання участі селян у тестуванні.

Порівняння сучасної кількості жителів в окремих селах з статистиками переписів населення попередніх років свідчить про тотальне вилюднювання не лише наведених сіл, але й сіл усього регіону з русько-українським етносом. Адже не так давно у цих селах існували і школи, які закрили, подібно як закрили і робочі місця. Причини такого стану, між іншим, треба видіти в політичних змінах, між якими своє місце знайшли і реформи, проведені самостійною Словацькою Рес-

публікою, які відчутно торкнулись української меншини регіону Східної Словаччини.

Погляд на цей стан дасть нам змогу як крізь призму монети, яка має дві сторони (rub a líce), побачити дві сторони – сторону зла і сторону добра.

Що нам ці зміни взяли? – Усе, що в попередні роки позитивне в розвитку меншини було досягнуто: зліквідували національне шкільництво, українську студію радіо, професійний національний театр (див. печатку), усі установи культури, зачинили вилюднювання сіл, зліквідували русинську єпархію, здеформували богом нам дану віру і церкву, за яку неабияк уболівав покійний П. Гойдич і т.д., і т.п.

А що нам ці зміни дали? – Нічого, крім розробленої методики асиміляції (асиміляційного злудіння), яка привела цю меншину на шлях духовної ерозії, до її повного зникнення, повної ліквідації. Мажоритарники під виглядом фальшивих референдумів, які організують матичарські емісари, свавільно ліквідує все, що зв'язане з цією меншиною. Так, наприклад, було змінено назву села Руський Кручів (див. печатка), а Руський Казимир, хоч село з антонімічною назвою Vyšný Kazimír не існує. Взагалі, як державні органи, так і церковна ієрархія ігнорують скарги, просяби і плач людей сіл «s končiasimi cestami», щоб не пословачувати молитви і релігійні відправи.

Микола ДУЙЧАК.

«За статистикою Обласної державної адміністрації, в Закарпатській області України діють 663 православні громади московського підпорядкування і 94 – Православної церкви України (ПЦУ). І хоча різниця суттєва, але окреслилася тенденція до поступового зростання Православної церкви України. Зокрема, громади ПЦУ вже діють майже у всіх районах та містах: в Ужгороді, Мукачеві, Берегові, Виноградіві, Іршаві, Хусті, Тячеві, Рахові, Перечині, Чопі. Тобто, у найбільших населених пунктах Закарпаття вже є альтернатива до московського православ'я, що, без сумніву, відбирає частку вірників, серед яких особливо багато інтелігенції».

Радіо Свобода, 20.1.2021 р.

ЯК НА ТО...? Глоса

Уж од маленька ня удивляла люде, котры доказали зробити штось таке, што іншы, меджі нима і я, не могли. Як вісемрочный ем у роднім селі на власны очі по першій раз видів кузельника, котрый побрав людьом годинькы, так же ани то не збагли. Потім ім, правда, повертав.

Пізніше, у телевізорі, ем видів і обдивляв факірів, котры собі спокійні выліговали на клинцох. Голд здавам і йогінім, хоць не завиджу ім їх жывот, котры по шість годин докажуть сидіти з ногами за ухами а дальших шість годин стояти на голові.

Але што найвецей обдивлюю, то суть народны лічителі. Десять доцентів сі не знать дати рады з хворотов а нараз ся найде еден уйко ці тетка, положыть на вас руку, або і через телевізор

вам повість пару слов а вы выздоровіте. А ту собі думам, же такы таланты бы зме собі мали вецей важыти а ліпше їх выужывати і при коронавірусі. Тівко бы зме зашпорили у державній касі!

А окрем того, тоты лічителі бы могли, наприклад, стояти перед входом до будовы парламенту, де ходять заступцьове поедных політичных партій, панове посланці. Там бы на ных тот лічитель положыв руку і... може бы не схвалювали невалушны законы. Або жебы лічитель стояв перед урядом влады, кедь ідуть до работы міністрове на чолі з прем'єром. Дакус бы ім поміг і потім, як здоровы, бы скорше віділи людську біду і не піднимали бы так високо вшыткы поплаткы, не заперали бы школы, театры, кіна, обходы, рештаврації, не рушыли бы автобусы, влакы... Мали бы зме істоту, же о нас розгодіють здоровы люде.

Імріх ГОПТА.

Сторінки минулого (23)

БЛАЖІВ – BLAŽOV – вимерле село (окр. Сабинів)

Площа хотара – понад 7 тис. га.

Назви села: Senwold (Schönwald) (1317), угор. Balazuagasa, Balázsvágás (= Балажева Поруба).

Стат.: 1427 – 6 господарств, 1787 – 81 будинок, 622 жителів, 1828 – 136 будинків, 812 жит., 1851 – 930 жит., 1853 р. – 915 жит., 1869 р. – 1145 жит., 1873 – 1012 жит., 1889 р. – 1113 жит., 1898 – 1313 жит., 1942 – 1092 жит.

Блажів знаходився в північно-східній частині Леоцьких верхів. Тут бере початок ріка Ториса (ймовірно, від кельтської назви «tor iza», що означає гірська вода).

Село перестало існувати у середині 50-х років 20 ст. у зв'язку із створенням військового полігону «Яворина» (Vojenský obvod Javorina). Тепер Блажів – це місцева частина села Тихий Потік разом з вимерлими осадами Долина, Чертеж, Ждяр, Лазі, відокремленим селянським господарством-маєром Рудльовець (Лудровець).

Назви навколишніх верхів і хотарні назви – Яворинка, Хмельов, Чорногузець (перед тим Сіміні), Замчисько, Кулігура, Копа, Чорна копа, Чорна гора, Магурич, Ланський верх, Ланське, Ганковець.

Село Блажів виникло коротко після 1317 року. Засноване німецькими колоністами, село одержало назву Senwold (Schönwald) (Гарний Ліс) і так називалось до першої половини 15 ст. Проте ця назва не була постійною, бо нове село назвали за іменем шолтиса Блажея. Угорські документи засвідчують наявність повноголосся (наявного в українській мові) в імені шолтиса Блажея, Балажа (Balazuagasa, Balázsvágás).

За народними переказами, поблизу, на Замчиську, був замок, згодом згадується як укріплення. Передбачають, що городище Замчисько було побудоване під час перебування в цих краях гуситів і Яна Іскри. Блажів заснований на основі домовленості між панамі-німцями з Великої Ломниці і Брезовиці, які теж походили з середовища спиських німців.

У 1427 р. село мало 6 господарств. Середовище не було придатне для сільськогосподарства, тому перші німецькі жителі залишали село, чому сприяли і часті напади польських військ. Відомості про Блажів дослідники знаходять в документах 1462 і 1471 рр. Занепад Блажова і околиці припинився з придуттям сюди руської православної людності – волохів-русинів у 15 ст.

Про злиденне життя прибульців волохів-русинів свідчить судовий процес від 31 серпня 1480 року. Зловживання панамі у цьому випадку мало трагічні наслідки: «Mikuláš z Brezovice poslal svojich poddaných Valachov z Tichého Potoka na drevo do blažovského lesa, ktorý bol spoločným vlastníctvom 21 rodiny z Brezovice. Na spiatocnej ceste ich zastavili Valasi z Blažova so svojim pánom Stanislavom z Brezovice a zabránili im pokračovať do Tichého Potoka. Stanislav jedného Valacha z Tichého Potoka zbil na smrť a ďalšieho zadržal do polnoci, kým mu nesľúbil, že bude jeho poddaným, hoci Mikuláš zaplatil za tohto Valacha obilím v jeho krajine. Stanislav zadržal aj voz s drevom, ktorý nevrátil. Vo svojom konaní pokračoval, aj keď ho prišiel na neoprávnené konanie upozorniť jeden ďalší člen rodiny z Brezovice.» (Dušan Bajus. Blažov. História obce, 2019). З наведеного тексту можна зробити висновок, що придуття руської людності до Блажова не було добровільним. Ймовірно, шляхта поступово купувала руських підданих у «їх країні», яка, ймовірно, була на польському боці Карпат або в Галичині. Прибуття перших руських можна передбачити коротко після 1474 року.

Руську присутність документує також документ 1513 р. Документ засвідчує присутність русинів не лише в Блажові, які пасли віці на горах, але і в навколишніх селах, в тому числі в Нижніх Репашах. Назва Яворинка свідчить, що ця гориста місцевість у пастухів-русинів була придатною для випасу овець. У Леоцьких верхах зустрічаються назви Яворина, двічі Яворинка і Яворичка.

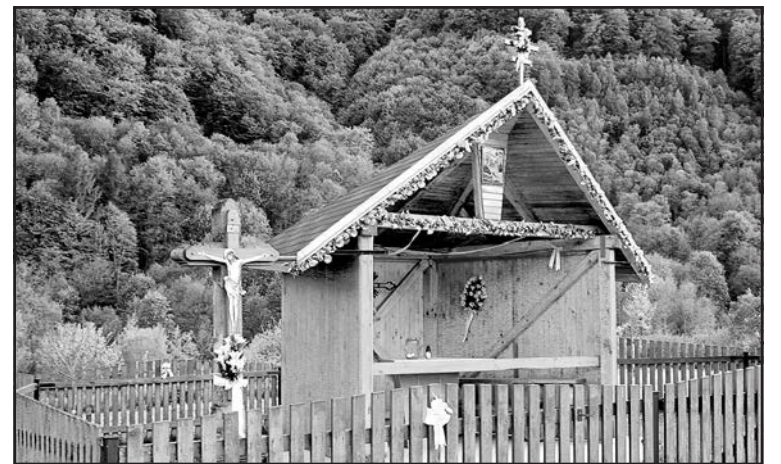
Поступово в Блажові зростала кількість русинів і вони стали домінуючим населенням. Первісний католицький храм став православною церквою і жителі об-

рали для себе православного священника. Після повстання Дьордя Дожі 1514 р. нерідким явищем було, що пани сплачували між собою борги передачею між собою русинів. Так, наприклад, було це з трьома підданими з Блажова. То були Андрій, Янко Янош і Клим Келемен.

У 1558 р. Блажів в документах згадується як шолтєське село. В більшості належало панам Берзевічі, а деякий час і Пряшеву, куди належали також частини Баєровець, Брезовички і Поломи.

Після Ужгородської унії 1646 р. Блажів стає греко-католицьким селом.

Дослідникам з документу 1684 р. вдалось встановити прізвища декотрих жителів Блажова. Декотрі звучать «попудяцьки»: Штефан Лешечкув, Кравець Хромий, Штефан Тиндира, Васько Пари-

▲ Хрест і каплиця на місці колишнього села Блажова. Як випливає з напису, каплицю побудували жителі Жаковець і була освячена 3.8.2002 р. з нагоди 50-річчя виселення Блажова, Чертежа і Блажовської Долини. На хресті ще зберігся кириличний напис – ІНЦІ – Ісус Назаретський – Цар Іудейський. Фото Павла Богдана (2011 р.).

муха, Данко Гайдош, Семан Лазуренкув і Кравець Нижній. 3-поміж жителів сусіднього Тихого Потока згадані такі піддані: Лукач Клембара, Юрко Клембарув, Васько Миклушув і Іван Чарний. У списку маєтків у Блажові в 1710 році згадані такі жителі села: Петер Гаврила, Лешко Гаврила, Данько Данчисько, Федір Секера, Себастьян Пивовар, Андрій Варголик ковач, Іван Крайнячко, Яцко Щербя, Яцко Секера і Ванько Грицько. В документі 1715 і 1720 рр. серед платників податків згадані Іван Крагулець, Іван Грицько, Генріх Гаврила, Ладислав Юрчик, Ян Щербя, Юрій Брадаш, Юрій Смолек, Ладислав Бень, Михал Гайдош, Михал Адамчин, Мартин Крестян, Михал Яцин, Ладислав Янув, Михал Кравець та ін.

Список священників і настоятелів, які діяли в Блажові: (1330) Миколай, (1704 – 1710) – Іоанн Манкович (*1675), (до 1726 р.) Фома Манкович, (1726 – 1735) Василь Блажовський, (1737 – 1757) Іоанн Манкович (*1710), (1735 – 1737) Антон Яромиш (заміщ. з Тихого Потока), (1755 – 1759) Юрій Тарасович (заміщ. з Койшова), (1759 – 1759) Григорій Манкович, (1757–1791) Михайло Манкович, (1796 – 1852) Андрій Манкович, (1852 – 1863) Андрій Самовольський, (1863 – 1892) Антон Ройкович (*1824), (1892 – 1924) Еммануїл Манкович, (1924 – 1940) Дмитрій Петренко, (1940 – 1950) Миколай Ройкович (*1909).

Метрику почав вести священник Іоанн Манкович в 1740 році, але в неї записували лише народжених. До 1818 р. метрика писалась кирилицею, в дальших роках, до 1851 р. – по-латинськи.

Про церковний маєток Блажова можна довідатись із запису з візитації єпископа Михайла Мануїла Ольшавського 1750 р., в якому зазначено, що священник мав лише основне облачення і прості літургійні предмети, серед яких найціннішою є позолочена чаша. Церква знаходилась в добром стані, а священник жив в старій бідній халупі, до якої належав малий огорог.

У 18 столітті Блажів мав право організувати два ринки протягом року, а з середини 18 століття до середини 19 століття тут існувала також королівська кузня для виплавки залізної руди та переробки заліза. Іншим важливим доходом жителів був від виробництва деревного вугілля, виробництва шиндлів – драниць та подальшої переробки деревини.

В Блажові переважали русини, але жили тут і нащадки словаків та інші переселенці. Декотрі жителі вже у 18 ст. мали постійні прізвища, як Фендя, Галґала, Гамек, Пацинда, Шведа, але в метриці зазначені і лише як Андрій з берега, Юрко

зо загородки, Мішко од моста... Довгожителем Блажова, за метрикою, був Миколай Крайняк (1766 – 1870), який жив 104 роки.

За переписом 1427 року в селі було лише 6 домогосподарств. Також наведено, що між Блажовом і Баєрівцями існувало село Лазі під назвою Lazouagasa, власником якого був Янош Фоґаш. В грамоті 1455 року це вимерле село наведене як Lazlovagasa – Laszinovagása.

В 1784 – 1785 рр. в Блажові проживало 617 жителів, з того 602 греко-католиків і 15 римо-католиків. Більшість були господарі і желарі, були три млинарі і два корчмарі. В 1814 р. в Блажові було 794 жителів, а в осаді Долина – 28, а в 1916 р. – 727 жителів, а в Долині – 30.

У 1898 році Блажові і в присілках Долина і Чертеж було 1392 жителів, за релігійною приналежністю – греко-католиків 1055 (Блажів), 143 (Долина), 80 Чертеж, римо-католиків – 11 (Блажів), 69 (Долина),

4 (Чертеж), євреїв – 23 (Блажів), 7 (Долина), 0 (Чертеж).

В селі траплялися стихійні лиха, пожежі, повені, епідемії, люди страждали і через нестачу їжі. Через голод багато жителів емігрувало за океан.

Більшість авторів, які повертаються до історії села, або реномовані історики сором'язливо обходять існування руської школи в Блажові, а вскрай негативно оцінюють, що у 50-х роках 20 ст. була спроба заснування української школи. Зауважмо, що русини-українці якраз через українську школу потрапляли у вищі школи і досягали найвищих показників щодо здобуттого рівня освіти в перерахунок на кількість населення. Тенденційно обходять і те, що тодішня греко-католицька церква була носієм руськості, виразником патріотичних прагнень інтелігенції, передусім духовенства. Аби обійти цей факт, вглиблюються радше в релігійний бік існування церкви.

Перша школа в Блажові була заснована в 1833 р., а скасована – біля 1848 р. Знову була відкрита в 1853 р. і з того часу школа була постійною. У 1878 р. з 207 дітей школу відвідував 141 учень. В 1921 – 1945 рр. була греко-католицька школа, в 1945 – 1953 рр. – державна школа. Відомо, що в Блажові були такі вчителі (півце-вчителі): 1843 р. – Ладислав Крафчик, 1857 – 1867 рр. – Михайло Крафчик, 1838 – 1872 рр. Олександр Ількович, 1873 – 1897 рр. Петро Кешеляк, 1876 р. – Іван Копчак, 1898 р. – Йосиф Стулякович, 1903 р. – Theodorus Jobbágy, 1908 р. – Ján Magyar, Margaretha Tátra, 1931 р. – Adalbertus Silla.

У 1947 році в Україну переселилось понад 80 осіб з 30 родин.

Блажів перестав існувати в 1953 році на основі рішення Уряду ч. 169 від 1949 року про створення військового полігону «Яворина». Виселення тривало від 1952-го до 1954 року. Останній житель залишив Блажів 26.5.1955 року. Військовий полігон «Яворина» було скасовано в 2010 році.

На місці села колишні жителі і їх нащадки в 1999 році побудували хрест. З того часу тут щороку відбуваються зустрічі родаків у побудованій жителями Жаковець каплиці.

У Блажові народився Мукачівський єпископ Юрій Гаврило (Георгій Гаврилін) Блажовський (нар. 1705 – 20.12.1742) як Юрій Манкович. Згодом змінив своє прізвище на Блажовський, за назвою місця народження. Тут же народився художник, іконописець Михайло Манкович (16.10.1785 – 21.10.1853).

–мі–

ПАТРІАРХ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ЮРІЙ ШАНТА (1918-2021)

З канадського Торонто надійшла сумна вістка, що там на 103-му році активного життя упокоївся найстарший учасник оборони Карпатської України – січовий стрілець *Юрій Шанта*, член НТШ у Канаді.

Він народився 29 січня 1918 року в селі Люта нинішнього Великоберезнянського району у восьмидітній селянській сім'ї. Правда, зрілого віку дожилися лише шестеро з них. Після закінчення Великоберезнянської горожанської школи він поступив у Мукачівську Державну торговельну академію, яку закінчив 1938 року і став бухгалтером Підкарпатського банку в Ужгороді. Після Віденського арбітражу на початку 1939 року став членом Карпатської Січі, в рамках якої 15-18 березня 1938 року брав участь в обороні столиці Карпатської України Хуста.

Після нерівних боїв він потрапив у мадярський полон, з якого вдалося йому втекти й нелегально перейти у Словаччину, а в жовтні 1939 року – у Берлін. Там він працював робітником, а, вивчивши німецьку мову, в січні 1941 року поступив у Вищу економічну школу, яку успішно закінчив влітку 1944 року.

Уникаючи перед бомбардуванням Берліна, він восени того ж 1944 року подався у м. Усті-над-Лабем, де працював бухгалтером, а звідти 1945 року, як громадянин довоєнної Чехословацької республіки, переселився у Прагу. Після комуністичного путчу у Чехословаччині 1948 року Ю. Шанта виїхав у прикордонне з Німеччиною місто Аш, а звідти у жовтні 1950 року – в американську зону Німеччини. Після кількомісячного перебування у таборі «переміщених осіб» в Нюрнбергу, він влітку 1951 року емігрував у Канаду (м. Торонто), яка стала його другою батьківщиною.

У 1957 році Юрій Шанта одружився з Лесею Бризгун, дочкою українських лікарів, яка дитинство провела у м. Стражське та у м. Гуменне у Східній Словаччині, середню освіту (гімназію) здобула в Братиславі і там же вищу університетську освіту. Від 1945 року вона жила і працювала у таборі для «переміщених осіб» в Регенсбурзі, а у 1948 році разом з батьками переселилася у Канаду, де стала відомою громадською діячкою, авторкою 27 дитячих книжок.

В Торонті в них народилася дочка Людмила, нині відома малярка, яка до останніх днів опікувалася батьком та допомагала йому при писанні спогадів.

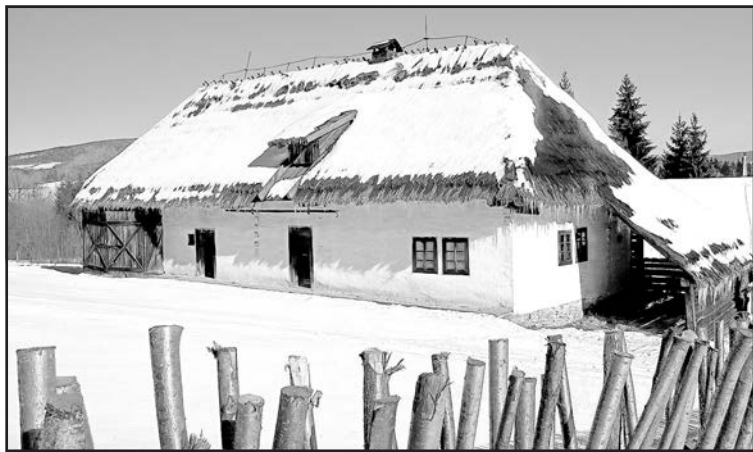
У Канаді Юрій Шанта, працюючи бухгалтером, з перших же днів залучився до роботи в Братстві Карпатської Січі та Українському Народному Об'єднанні. Заочно закінчив навчання у Торонтському університеті, здобувши ступінь магістра славістики, а від 1983 до відходу на пенсію працював управителем кредитної спілки в Торонто.

Про історію Карпатської Січі та її участь у боротьбі за створення Карпатської держави Ю. Шанта опублікував кілька статей (деякі і в незалежній Україні). Кульмінацією інтенсивних пошуків дослідника є монографія «*Бились хлопці Хустові на славу*», яка й досі залишається у машинописній версії (500 сторінок). Покійного поховано на цвинтарі «Park Levn» у Торонті.

Микола Мушинка.

На 15 лютого припадає одне з важливих церковних свят – Стрітіння Господнє. Це перше весняне свято, яке в народі називають *Грімниці*. Еволюцію цього свята слід шукати в традиціях східних слов'ян, які в цей період святкували Стрітіння – зустріч зими з весною. Тому й Грімниці вважаємо межею між зимою та весною, про що свідчить й згадана вище старовинна назва. Хто кого в той визначний день переборє, такою буде погода в наступних місяцях.

Спостерігаючи в той день за погодою, люди намагалися передбачити врожайність окремих сільськогосподарських культур в даному році, що знайшло свій відбиток в окре-

це значно полегшить її передсмертні муки і очистити від гріхів.

Весною або влітку під час грози – бурі, громобиття – газ-

Грімниці на воді – Паска на леді.

Кед на Грімниці зоз стріх тече, та шя довго зима влече. Кед на Грімниці сонце

ГРІМНИЦІ – ПЕРШЕ ВЕСНЯНЕ СВЯТО

мих фольклорних проявах на наших селах: *Грімниці ясны на морозжі – буде на полю і в оборозжі.*

Свято Стрітіння пов'язане з традицією освячення свічок у церкві, які називалися *грімничками*, *грімнична свічка*. Таку грімничну свічку наділяли магичними властивостями і використовували на запобігання стихійного лиха та інших нещаст. Крім того, грімничку запалювали, коли в сім'ї була хвора або тяжко хвора людина, причому нею окуривали нездужалого; та кож нею обкуривали житлові приміщення, коли часто хворіли або вмирили діти; від дитячого переляку; під час масової епідемії, різних пошестей; під час пожежі в селі; першого вигону худоби на пасовисько і т. п. За давнім християнським звичаєм, запалену грімничку сушили в руки або кляли за голову такій особі, котра важко помирала, вірячи, що

да запалював грімничку-свічку, щоб захистити сім'ю, господарські та житлові споруди від влучення блискавки, *жеби перун не вдарил до хижі.*

Поряд з грімничними свічками освячували в цей день також воду. Освячена стрітінська вода відіграла неабияку роль у щоденному житті й діяльності хлібороба-селянина. Вона мала ті самі властивості, як і йорданська, вважалася цілющою, мала всесильні лікувальні властивості: нею обмивали хворого, давали пити членам сім'ї, використовували її також для лікування вроків (з'в'ч); скроплювали нею господарські будівлі, худобу – як охоронний засіб від нечистих сил та стихійного лиха; нею скроплювали господаря та худобу в часі виїзду на першу оранку та першого вигону худоби на пасовисько і т. п.

Наведемо кілька грімничних народних висловів:

Грімниці – конец саниці і половини зими.

шв'їтит – лен шя зродит.

Кедь са нап'є потя на Грумниці водиці – напасе са вул на Юря на борозді травиці.

На Грімниці са зима з літом стрічат.

На Грімниці ясно, зима піде красно, а як слота – буде псо-та.

Як на Грімниці буде доч падати – од коров треба перегрызкы зберати.

Як на Грімниці воробель нап'є шя води на дражі водиці, та на Юря віл напасе шя травиці.

Як на Грімниці млачкы та ші шя даст зима в значкы.

Як на Грімниці пташок напие ся воды з млачок – зима буде довга, а літо коротке.

Як на Грімниці ясно, зима піде красно.

Як са нап'є когут на Грумниці із коляйниці водиці, та са напасе вул в Юря травиці.

Фебруаровы білы поля – газдові уроду гноят.

Йосиф ВАРХОЛ, Надія ВАРХОЛ.

Програма радіо

1.2.2021 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
2.2.2021 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
3.2.2021 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська
4.2.2021 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
5.2.2021 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
6.2.2021 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русинськи
20.00 – 20.30 – Громадянський клуб
20.30 – 21.00 – Гіт-парад русинський
21.00 – 22.00 – Національний журнал український
22.00 – 23.00 – На словечко, реприза
7.2.2021 – неділя
21.00 – 22.00 – Там, у нас, реприза
22.00 – 22.30 – Корені, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад український, реприза
8.2.2021 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
9.2.2021 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
10.2.2021 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною русинськи

11.2.2021 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей український
12.2.2021 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
13.2.2021 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 21.00 – Національний калейдоскоп
21.00 – 21.30 – Мости
21.30 – 22.00 – Музика національностей
14.2.2021 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, реприза
22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад русинський, реприза
23.00 – 24.00 – Клуб особистостей, реприза
15.2.2021 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
16.2.2021 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
17.2.2021 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бесіда русинська
18.2.2021 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.2.2021 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
20.2.2021 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання

20.00 – 20.30 – Ми, русини
20.30 – 21.00 – Музика національностей, реприза
21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український, реприза
21.2.2021 – неділя
09.00 – 10.00 – Літургія ПЦ
21.00 – 22.00 – Дзвони над країною, реприза
22.00 – 22.30 – Мости, реприза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, реприза
22.2.2021 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
23.2.2021 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
24.2.2021 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
25.2.2021 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – На словечко
26.2.2021 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
27.2.2021 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені
20.30 – 21.00 – Гіт-парад український
21.00 – 22.00 – Національний калейдоскоп, реприза
28.2.2021 – неділя
21.00 – 22.00 – Бесіда русинська, реприза
22.00 – 22.30 – Ми, русини, реприза
Зміна програми можлива.

Народ скаже – як зав'яже

*Наука – великий пан на світі.
Світ – школа, біда – вчитель.
Та що – незнать тя зашла?
Тяжко того водити, хто не хоче ходити.
Тяжко вола вести, кідь не хоче сам іти.
Хто мудрий, тот мало спить.
Хто хоче вельо знати, тому треба мало спати.
Як хочеш вельо знати, мусиш мало спати.
Ярьмо вола, а лінового наука тискає.
Де міц, там і сила.*

Гумор

Де ся так понагляш, Ульо?
– На телевізні справы, хочу видіти Матовіча.

– А то чом?
– Откы ся інакше дознам, як ся мі добрі жыє?!

* * *

Параска біжить з ліса ціла задыхана, розтряпана, сукня погужвана... Стрітить єй Маря а ся просить:

– Што ся ті стало, Параско?
– В лісі ня знасилили...

– Та біж то огласити жандарям.

– Ні, ні, дай покій. Біжу ся лем дому наїсти а потім ся назад верну до ліса...

* * *

– Слухай, Петре, не знаш, на што вмерла третя Васильова жена?

– На отраву грибами.
– А друга?
– Тыж на отраву грибами.
– А перша?
– Мала розбиту голову... Не хотіла їсти грибы!

NOVE ŽYTĽA

zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: zahranična.tlač@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 71. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slavart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 71. Головний редактор Мiroslav Iljuk. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 71. Головний редактор Мiroslav Iljuk. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.